

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Łodzi

LLO.410.013.03.2020

Krzysztof Stasiak
Wojewódzki Inspektorat Inspekcji Handlowej
w Łodzi
ul. Gdańska 38,
90-730 Łódź

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/20/071 – Ochrona ludzi przed szkodliwym wpływem tworzyw sztucznych.

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Wojewódzki Inspektorat Inspekcji Handlowej w Łodzi, ul Gdańska 38, 90-730 Łódź
Kierownik jednostki kontrolowanej	Krzysztof Stasiak, Łódzki Wojewódzki Inspektor Inspekcji Handlowej, od 14 lutego 2017 r. W okresie objętym kontrolą funkcję kierownika jednostki poprzednio pełnił: Marek Jacek Michalak, Łódzki Wojewódzki Inspektor Inspekcji Handlowej, od 8 października 2007 r. (akta kontroli str.3-4)
Zakres przedmiotowy kontroli	1. Identyfikacja zagrożeń związanych z wpływem tworzyw sztucznych na zdrowie konsumentów. 2. Realizacja zadań dotyczących zapewnienia bezpieczeństwa konsumentów przez negatywnym wpływem tworzyw sztucznych.
Okres objęty kontrolą	Lata 2017-2019 z uwzględnieniem dowodów sporządzonych przed i po tym okresie, jeżeli miały one związek z działaniami prowadzonymi w tym okresie.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ¹
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Łodzi
Kontroler	Marcin Kuzan, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LLO/124/2020 z 31 lipca 2020 r. (akta kontroli str.1-2)

¹ Dz. U. z 2020 r. poz. 1200, dalej: ustawa o NIK

II. Ocena ogólna² kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działania Łódzkiego Wojewódzkiego Inspektora Inspekcji Handlowej w Łodzi³. Wojewódzki Inspektor jako organ nadzoru rynku podejmował działania, których celem było skuteczne wyeliminowanie z obrotu wyrobów potencjalnie stwarzających poważne zagrożenie oraz niezgodnych z obowiązującymi wymaganiami. W trakcie trwania postępowań administracyjnych Wojewódzki Inspektor przekazywał do laboratorium pobrane próby zabawek w kierunku badań substancji zawartych w tworzywach sztucznych. Jako że Laboratorium nie podlegało Wojewódzkiemu Inspektorowi, nie miał bezpośredniego wpływu na czas realizacji tych badań. Zbadany średni czas badań wyniósł 27,6 dni, w trakcie których zabawki pozostawały w obrocie handlowym.

Uzasadnienie
oceny ogólnej

W okresie objętym kontrolą Wojewódzki Inspektor opracowywał kwartalne plany kontroli, w których uwzględniał zatwierdzone przez Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów⁴ plany kontroli oraz kwartalne zestawienia tematów kontroli, w tym dotyczące kontrolę produktów z tworzyw sztucznych (głównie zabawek). Prawidłowo realizowano porozumienie zawarte ze służbą celno-skarbową, w ramach którego wymieniano się m.in. informacjami o spełnianiu przez towary wymagań dopuszczenia do obrotu na terytorium Unii Europejskiej, wydawano opinie. Na podstawie programów kontroli UOKiK skontrolowano 119 podmiotów i pobrano 56 próbek wyrobów z tworzyw sztucznych do badań laboratoryjnych (zabawek), z których 17 wykazało przekroczenia dopuszczalnej zawartości substancji chemicznych. Kontrole produktów z tworzyw sztucznych przeprowadzane były w podmiotach wytypowanych po przeprowadzeniu analizy ryzyka.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny częściowej⁵ kontrolowanej działalności

OBSZAR

Identyfikacja zagrożeń związanych z wpływem tworzyw sztucznych na zdrowie konsumentów

Opis stanu
faktycznego

1. Zadania dotyczące bezpieczeństwa chemicznego produktów z tworzyw sztucznych (głównie dotyczyło to zabawek) w Inspektoracie realizowane były przez Wydział Kontroli Towarów Przemysłowych i Usług⁶⁷. Do zadań tego wydziału należał między innymi całokształt zadań związanych z kontrolą legalności i rzetelności prowadzenia działalności gospodarczej w zakresie obrotu towarami przemysłowymi.

(akta kontroli str.5-20)

2. Łódzki Wojewódzki Inspektor Inspekcji Handlowej⁸ jako organ nadzoru rynku miał za zadanie podejmować działania, których celem było skuteczne wyeliminowanie z obrotu wyrobów potencjalnie stwarzających poważne zagrożenie oraz niezgodnych z obowiązującymi wymaganiami. Natomiast priorytety i zasady działania Inspekcji Handlowej związane z zapewnieniem

² Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

³ Dalej: Wojewódzki Inspektor.

⁴ Dalej: Prezes UOKiK.

⁵ Oceny częściowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena częściowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

⁶ Dalej: Wydział Kontroli Towarów.

⁷ Oraz Delegatury.

⁸ Dalej: Wojewódzki Inspektor.

bezpieczeństwa wyrobów, były określone w strategicznych dokumentach kierunkowych pt. „Kierunki działania IH na lata 2014-2018” oraz „Polityka konsumencka, odpowiednio na lata 2014-2018”.

(akta kontroli 9-20)

3. Działania kontrolne WIIH w Łodzi prowadzone były na podstawie programów kontroli sporządzanych przez Prezesa UOKiK; w ramach działań interwencyjnych - podejmowanych na zlecenie Prezesa UOKiK, w związku ze zgłoszeniami otrzymanymi od konsumentów lub informacjami uzyskanymi z mediów czy od organizacji branżowych. W kompetencjach Wojewódzkiego Inspektora było także podejmowanie działań własnych w zależności od potrzeb i specyfiki regionu, np. na podstawie skargi bezpośrednio skierowanej do WIIH.

(akta kontroli str.176-218)

Wojewódzki Inspektor w latach 2017-2019 nie opracowywał programów kontroli produktów z tworzyw sztucznych pod kątem ich bezpieczeństwa chemicznego, a tym samym nie realizował tego typu kontroli własnych z uwagi, jak wyjaśnił, na brak sygnałów od konsumentów, instytucji, organizacji o nieprawidłowościach w tym obszarze. Wojewódzki Inspektor nadmienił, że z własnego rozeznania nie wynikała potrzeba podjęcia tego tematu kontroli.

(akta kontroli str.709-714)

Z zapisów programów kontroli wynikało, że w celu zwiększenia efektywności podejmowanych działań, w pierwszej kolejności kontrole powinno przeprowadzać się, w miarę możliwości i biorąc pod uwagę uwarunkowania rynku lokalnego, u jak najwyższego ogniwa w łańcuchu dostaw, co powinno ułatwić ustalanie podmiotu i daty wprowadzenia zabawki do obrotu. Należało także typować dystrybutorów prowadzących sprzedaż hurtową. Jednocześnie przy typowaniu przedsiębiorców do kontroli, w związku z wejściem w życie w 2017 r. zmian do ustawy o swobodzie działalności gospodarczej, należało kierować się wskazaniem z dokumentów dotyczących sposobu przeprowadzania analizy prawdopodobieństwa naruszenia prawa w ramach wykonywania działalności gospodarczej i doboru przedsiębiorców do kontroli oraz w procesie planowania kontroli przez inspektorów Inspekcji Handlowej.

(akta kontroli str.176-218)

4. Prezes UOKiK zatwierdzał Plany kontroli Inspekcji Handlowej⁹ na poszczególne lata. W planach tych w zakresie dyrektyw nowego podejścia zaplanowano objęcie kontrolami między innymi zabawki¹⁰. Kontrole zabawek zgodnie z Planami kontroli Inspekcji Handlowej w latach 2017, 2018 realizowane były w kwartałach II i IV oraz w I, II i IV w 2019 r.

(akta kontroli str.21-47)

5. Oprócz Planów rocznych Prezes UOKiK przysyłał do WIIH kwartalne zestawienia tematów kontroli przewidzianych do kontroli w każdym z kwartałów roku. Z zastrzeżeniem, że szczegółowe wytyczne dotyczące poszczególnych tematów kontrolnych zostaną ujęte w programach kontroli. W przekazywanych

⁹ Plany podzielone są według następującej systematyki - kontrole w zakresie: dyrektyw nowego podejścia, dyrektyw o ogólnym bezpieczeństwie produktów, artykułów rolno-spożywczych, innych produktów nieżywnościowych i usług, kontrole w ramach projektów międzynarodowych (w 2018 r.). W ramach ww. systematyki plany podzielone są według: tematyki kontroli i rodzajów produktów objętych kontrolą, grupy produktów, liczby: podmiotów objętych kontrolą, produktów objętych kontrolą, próbek do badań laboratoryjnych oraz liczby WIIH prowadzących kontrolę, a także uwag (np. wskazanie, które WIIH biorą udział w kontroli, liczby próbek).

¹⁰ Ponadto: maszyn, urządzeń spalających paliwa gazowe, środków ochrony indywidualnej, etykiet energetycznych, sprzętu elektrycznego.

zestawieniach określono liczbę placówek i wyrobów przewidzianych do objęcia kontrolami oraz terminy przekazania do UOKiK informacji tematycznych.

(akta kontroli str.48-61)

Na podstawie planów rocznych w WIIH opracowywano kwartalne Plany Kontroli Wojewódzkiego Inspektoratu Inspekcji Handlowej w Łodzi¹¹.

W Planach Kontroli WIIH w Łodzi dotyczących zabawek wskazano:

- W planie na II kwartał 2017 r¹². – założono objęcie kontrolą 13 podmiotów, 120 produktów oraz pobranie do badań laboratoryjnych 29 próbek, w tym 9 w kierunku ftalanów.
- W planie na IV kwartał 2017 r. - założono objęcie kontrolą 13 podmiotów, 120 produktów oraz pobranie do badań laboratoryjnych 26 próbek, w tym 13 w kierunku ftalanów¹³.
- W planie na II kwartał 2018 r. – założono objęcie kontrolą 12 podmiotów, 100 produktów oraz pobranie do badań laboratoryjnych 12 próbek, w tym 9 w kierunku ftalanów¹⁴.
- W planie na IV kwartał 2018 r. – założono objęcie kontrolą 12 podmiotów, 101 produktów oraz pobranie do badań laboratoryjnych 19 próbek, w tym 8 w kierunku ftalanów¹⁵ oraz 1 próbkę w kierunku opóźniaczy palenia¹⁶.
- W planie na I kwartał 2019 r. – założono objęcie kontrolą 10 podmiotów, 82 produktów oraz pobranie do badań laboratoryjnych 17 próbek, w tym 3 w kierunku ftalanów¹⁷.
- W planie na II kwartał 2019 r. – założono objęcie kontrolą 11 podmiotów, 97 produktów oraz pobranie do badań laboratoryjnych 26 próbek, w tym 5 w kierunku ftalanów¹⁸ oraz 1 próba w kierunku WWA.
- W planie na IV kwartał 2019 r. - założono objęcie kontrolą 10 podmiotów, 88 produktów oraz pobranie do badań laboratoryjnych 15 próbek, w tym 9 w kierunku ftalanów¹⁹ oraz 1 próba w kierunku alergenów²⁰.

¹¹ Plany Kontroli WIIH w Łodzi składały się z części dotyczącej kontroli planowych oraz części dotyczącej działań interwencyjnych (kontrole podejmowane w wyniku otrzymanych skarg i informacji, przede wszystkim od konsumentów, centralnych i terenowych organów administracji państwowej, samorządowej oraz podmiotów gospodarczych, zleconych przez Prezesa UOKiK). Plany Kontroli WIIH w Łodzi od III kwartału 2019 r. zmieniły nazwę na: Plany Pracy Kontrolnej na (wskazany) kwartał 2019 r. Wojewódzkiego Inspektora Inspekcji Handlowej w Łodzi.

¹² Komórki przeprowadzające kontrolę Wydział Kontroli Towarów Przemysłowych i Usług (Wydział PU); Delegatury: Sieradz, Piotrków Trybunalski;

¹³ Do badań należało typować zabawki wykonane w całości z miękkiego polichlorku winylu (PCW) lub posiadające elementy z miękkiego PCW. Zalecano pobieranie prób zabawek pochodzących z krajów Dalekiego Wschodu oraz o nieznanym pochodzeniu. Zabawki, w których najczęściej stwierdza się występowanie ftalanów to: kucyki, koniki, jednorożce, piłki, figurki, nitki z tworzywa sztucznego, zabawki mocowane na przyssawki, skakanki, maski, stroje kamawalowe, itp.

¹⁴ do badań należało typować zabawki wykonane w całości z miękkiego polichlorku winylu (PCW) lub posiadające elementy z miękkiego PCW. Zalecano pobieranie prób zabawek pochodzących z krajów Dalekiego Wschodu oraz o nieznanym pochodzeniu. Zabawki, w których najczęściej stwierdza się występowanie ftalanów to: lalki, kucyki, koniki, piszczki, zabawki do kąpiel, jednorożce, figurki, nitki z tworzywa sztucznego, skakanki, zabawki mocowane na przyssawki, pociski zakończone przyssawkami, maski, stroje kamawalowe, itp.

¹⁵ do badań należało typować zabawki wykonane w całości z miękkiego polichlorku winylu (PCW) lub posiadające elementy z miękkiego PCW. Zalecano pobieranie prób zabawek pochodzących z krajów Dalekiego Wschodu. Zabawki, w których najczęściej stwierdza się występowanie ftalanów to: lalki, kucyki, koniki, piszczki, zabawki do kąpiel, jednorożce, figurki, nitki z tworzywa sztucznego, skakanki, zabawki mocowane na przyssawki, pociski zakończone przyssawkami, maski, stroje kamawalowe, itp.

¹⁶ do badania należało typować zabawki wykonane w całości z poliuretanu (PU) lub posiadające elementy z poliuretanu przeznaczone dla dzieci do lat 3 lub przeznaczone do wkładania do ust.

¹⁷ do badań należało typować zabawki wykonane w całości z miękkiego polichlorku winylu (PCW) lub posiadające elementy z miękkiego PCW. Zalecano pobieranie prób zabawek pochodzących z krajów Dalekiego Wschodu. Zabawki, w których najczęściej stwierdza się występowanie ftalanów to: lalki, kucyki, koniki, piszczki, zabawki do kąpiel, jednorożce, figurki, nitki z tworzywa sztucznego, skakanki, zabawki mocowane na przyssawki, pociski zakończone przyssawkami, maski, stroje kamawalowe, itp.

¹⁸ do badań należało typować zabawki wykonane w całości z miękkiego polichlorku winylu (PCW) lub posiadające elementy z miękkiego PCW. Zalecano pobieranie prób zabawek pochodzących z krajów Dalekiego Wschodu. Zabawki, w których najczęściej stwierdza się występowanie ftalanów to: lalki, kucyki, koniki, piszczki, zabawki do kąpiel, jednorożce, figurki, nitki z tworzywa sztucznego, skakanki, zabawki mocowane na przyssawki, pociski zakończone przyssawkami, maski, stroje kamawalowe, itp.

¹⁹ do badań należało typować zabawki wykonane w całości z miękkiego polichlorku winylu (PCW) lub posiadające elementy z miękkiego PCW. Zalecano pobieranie prób zabawek pochodzących z krajów Dalekiego Wschodu. Zabawki, w których najczęściej stwierdza się występowanie ftalanów to: lalki, kucyki, koniki, piszczki, zabawki do kąpiel, jednorożce, figurki, nitki

Z analizy ww. planów kontroli wynika, że celem kontroli zabawek było sprawdzenie i ocena, czy wprowadzone do obrotu zabawki spełniały wymagania określone w przepisach rozporządzenia Ministra Rozwoju i Finansów z dnia 20 października 2016 r. w sprawie wymagań dla zabawek²¹ oraz czy wypełniane były przez podmioty gospodarcze obowiązki określone w ustawie z dnia 13 kwietnia 2016 r. o systemach oceny zgodności i nadzoru rynku²² (dalej: usozinr) (akta kontroli str.21-47)

6. W okresie objętym kontrolą Wojewódzki Inspektor podpisał w 2017 r. z Dyrektorem Izby Administracji Skarbowej w Łodzi, a uprzednio w 2009 r. z Dyrektorem Izby Celnej porozumienia²³, w których strony zobowiązały się do organizowania i koordynowania działań oraz udzielania wzajemnej pomocy, w szczególności dotyczącej wymiany informacji, czynności kontrolnych oraz szkoleń i wymiany doświadczeń.

(akta kontroli str.697-702)

Po spotkaniu w 2016 r. przedstawicieli organów celnych i organów nadzoru rynku państw Grupy Wyszehradzkiej²⁴ oraz krajowych koordynatorów organów celnych do spraw bezpieczeństwa produktów i zgodności importowanych towarów²⁵, powstał projekt, w ramach którego w okresie od 1 września 2017 r. do 31 października 2017 r. zrealizowano przez organy celno-skarbowe akcję kontroli zabawek wykonanych z miękkiego plastiku.

W ramach tych działań WIIH w Łodzi na wniosek Łódzkiego Urzędu Celno-Skarbowego w Łodzi wydał negatywną opinię dotyczącą jednej zabawki ocenionej w zakresie zgodności oznakowania z wymaganiami. Na wniosek Naczelnika Łódzkiego Urzędu Celno-Skarbowego w Łodzi, Wojewódzki Inspektor wszczął postępowanie stosunku do tej zabawki, w ramach którego wydał decyzję zarządzającą jej zniszczenie.

(akta kontroli str.669-673, 703-706)

Jak poinformował Naczelnik Łódzkiego Urzędu Celno-Skarbowego w Łodzi, wytyczne Komisji Europejskiej dotyczące kontroli przywozu w zakresie bezpieczeństwa i zgodności produktów realizowane były na bieżąco w ramach prowadzonych kontroli zgłoszeń celnych jak i w oparciu o cykliczne kontakty z przedstawicielami WIIH w Łodzi.

W ramach przygotowania do akcji kontrolnej z inicjatywy koordynatora ds. nadzoru rynku przeprowadzone zostało szkolenie w Specjalistycznym Laboratorium Produktów Włókienniczych i Analizy Instrumentalnej w Łodzi. Tematem szkolenia była ocena organoleptyczna zabawek wykonanych z miękkiego plastiku w kontekście obecności substancji uelastyczniających tworzywa sztuczne.

Naczelnik Łódzkiego Urzędu Celno-Skarbowego w Łodzi, poinformował również, że Łódzki Urząd Celno-Skarbowy nie współpracował bezpośrednio przy planowaniu kontroli produktów/wyrobów z tworzyw sztucznych pod kątem bezpieczeństwa chemicznego z WIIH w Łodzi. W odniesieniu do kontroli

z tworzywa sztucznego, skakanki, zabawki mocowane na przyssawki, pociski zakończone przyssawkami, maski, stroje kamawalowe, itp.

²⁰ Do badań należało typować dwie grupy asortymentowe: zabawki zapachowe wykonane z polichlorku winylu (PCW) – lalki, piszczki, figurki; druga grupa – zapachowe ciastoliny.

²¹ Dz. U. z 2019 r., poz. 1816.

²² Dz. U. z 2019 r. poz. 544.

²³ Porozumienie z dnia 17 czerwca 2009 r. pomiędzy WIIH w Łodzi a Izbą Celną w Łodzi porozumienie w sprawie ogólnego bezpieczeństwa produktów oraz dyrektyw nowego podejścia – realizowanych w oparciu o przepisy ustawy z dnia 12 grudnia 2003 r. o ogólnym bezpieczeństwie produktów (Dz. U. Nr 229 poz. 2275 z późniejszymi zmianami) oraz ustawy z dnia 30 sierpnia 202 r. o systemie oceny zgodności

²⁴ Czechy, Polska, Słowacja, Węgry.

²⁵ W założeniu inicjatywa ta polegała na uzgodnieniu jednolitego podejścia kontrolnego w całym regionie i podjęciu konkretnych działań na granicy, w tym wymiana informacji pomiędzy organami celnymi, tak aby towary niedopuszczone do obrotu w jednym państwie regionu, nie mogły przekroczyć granicy w sąsiednim państwie.

bezpieczeństwa chemicznego w 2017 roku prowadzono akcję kontrolną państw Grupy Wyszehradzkiej w zakresie bezpieczeństwa zabawek pod kątem obecności ftalanów.

Na poziomie Łódzkiego Urzędu Celno-Skarbowego nie planowano wspólnych kontroli z WIIH w Łodzi. Wszelkie akcje kontrolne w obszarze bezpieczeństwa produktów organizowane były przez Departament Cel Ministerstwa Finansów.

(akta kontroli str.704-706)

7. Do WIIH nie wpływały ze strony rzeczników konsumentów ani organizacji pozarządowych reprezentujących interesy konsumentów sygnały dotyczące nieprawidłowości w zakresie zagrożeń chemicznych od produktów z tworzyw sztucznych. Wojewódzki Inspektor wyjaśnił, że przyczyną tego było niepodejmowanie ze wskazanymi wyżej instytucjami współpracy w tym zakresie.

(akta kontroli str.714)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości

OCENA CZĄSTKOWA

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działalność WIIH w Łodzi w zakresie identyfikowania zagrożeń związanych z wpływem tworzy sztucznych na zdrowie konsumentów, a także realizację porozumienia zwanego ze służbą celno-skarbową.

OBSZAR

Realizacja zadań dotyczących zapewnienia bezpieczeństwa konsumentów przed negatywnym wpływem tworzyw sztucznych

Opis stanu
faktycznego

1. W okresie objętym kontrolą WIIH w Łodzi przeprowadził kontrole zabawek u 119 przedsiębiorców spośród zaplanowanych 81 (o 46,9 % więcej niż planowano). Kontrolami objęto łącznie 752 wyroby z zaplanowanych 708 (o 6,2% więcej niż planowano). W trakcie kontroli pobrano zgodnie z planem 56 próbek wyrobów z tworzyw sztucznych (zabawek) w kierunku badań zagrożeń chemicznych. Przekroczenia stwierdzono w 17 próbkach (30,4%), i tak:
 - a) Program kontroli bezpieczeństwa zabawek na II kwartał 2017 r. przewidywał kontrolę 120 wyrobów w tym 9 w kierunku ftalanów u 13 przedsiębiorców. Ze sprawozdania w formie informacji przesłanej Wiceprezes UOKiK wynika, że kontrolami objęto 20 przedsiębiorców, u których skontrolowano 134 zabawki w tym 9 w kierunku ftalanów, stwierdzając przekroczenie dopuszczalnego stężenia ftalanów w 3 zabawkach (33,3%).
 - b) Program kontroli bezpieczeństwa zabawek na IV kwartał 2017 r. przewidywał kontrolę 120 wyrobów w tym 13 w kierunku ftalanów, u 13 przedsiębiorców. Ze sprawozdania wynikało, że kontrolami objęto 17 przedsiębiorców, u których skontrolowano 124 zabawki w tym przeprowadzono łącznie 13 badań laboratoryjnych zabawek pod kątem występowania ftalanów, stwierdzając przekroczenie dopuszczalnego stężenia ftalanów w 5 zabawkach (38,5%).
 - c) Program kontroli bezpieczeństwa zabawek przeprowadzonych w II kwartale 2018 r. przewidywał kontrolę 100 wyrobów w tym 9 w kierunku ftalanów, u 12 przedsiębiorców. Ze sprawozdania wynikało, że kontrolami objęto 18 przedsiębiorców, u których skontrolowano 107 zabawek, w tym przeprowadzono łącznie 9 badań laboratoryjnych zabawek pod kątem ftalanów, stwierdzając przekroczenie dopuszczalnego ftalanu DEHP w 2 zabawkach (22,2%).
 - d) Program kontroli bezpieczeństwa zabawek przeprowadzonych w IV kwartale 2018 r. przewidywał kontrolę 101 wyrobów w tym 8 w kierunku

ftalanów, u 12 przedsiębiorców. Ze sprawozdania wynikało, że kontrolami objęto 16 przedsiębiorców, u których skontrolowano 106 zabawek, w tym przeprowadzono łącznie 8 badań laboratoryjnych zabawek pod kątem ftalanów, stwierdzając przekroczenie dopuszczalnego stężenia w 4 zabawkach (50%).

- e) Program kontroli bezpieczeństwa zabawek na 2019 r. (roczny) przewidywał:
- skontrolowanie w I kwartale 82 wyrobów w tym 3 w kierunku ftalanów, u 10 przedsiębiorców. Ze sprawozdania wynikało, że kontrolami objęto 17 przedsiębiorców, u których skontrolowano 86 zabawek, w tym przeprowadzono łącznie 3 badania laboratoryjne zabawek pod kątem ftalanów, nie stwierdzając przekroczeń;
 - skontrolowanie w II kwartale 97 wyrobów w tym 5 w kierunku ftalanów i 1 w kierunku WWA, u 11 przedsiębiorców. Ze sprawozdania wynikało, że kontrolami objęto 17 przedsiębiorców, u których skontrolowano 103 zabawki, w tym przeprowadzono łącznie 5 badań laboratoryjnych zabawek pod kątem ftalanów i 1 pod kątem WWA, w których nie stwierdzono przekroczeń;
 - skontrolowanie w IV kwartale 88 wyrobów w tym 9 w kierunku ftalanów u 10 przedsiębiorców. Ze sprawozdania wynikało, że kontrolami objęto 14 przedsiębiorców, u których skontrolowano 92 zabawki, w tym przeprowadzono łącznie 9 badań laboratoryjnych zabawek pod kątem ftalanów, w których stwierdzono przekroczenia dopuszczalnego stężenia ftalanów w 3 zabawkach (33,3%).

(akta kontroli str.645-668)

Wojewódzki Inspektor wyjaśnił m.in., że: większa niż pierwotnie planowana liczba przedsiębiorców objętych kontrolą wynikała przede wszystkim z konieczności wytypowania do oceny niezbędnej ilości zabawek danego rodzaju, w tym konkretnej liczby zabawek, które należy przekazać do badań laboratoryjnych pod wskazanym kątem, np. w zakresie zawartości ftalanów muszą to być zabawki wykonane w całości lub części z miękkiego polichlorku winylu (PCW). Ponadto, w celu uniknięcia badania tych samych wyrobów, po wstępnym wytypowaniu produktu do oceny należy ustalić z pracownikiem UOKiK koordynującym pobieranie prób, czy nie został on już pobrany w innym wojewódzkim inspektoracie IH. Jeśli tak sytuacja miała miejsce, odstępowano od jego badania. W związku z powyższym mogło okazać się, że po przeprowadzeniu kontroli wskazanej przez UOKiK liczby przedsiębiorców nie pozyskano żądanej ilości prób do oceny oraz badań i niezbędne były dodatkowe kontrole.

Wojewódzki Inspektor ustosunkował się także do kwestii wykorzystania zasobów w tym pracowników, w przypadku konieczności przeprowadzenia dodatkowych kontroli. Kontrole były tak zorganizowane, że co prawda obejmowały większą liczbę przedsiębiorców, ale sumarycznie prowadzone były w tym samym czasie co pierwotnie planowane, przy takim samym zaangażowaniu pracowników. Nie miało więc to negatywnego wpływu na realizację innych zadań. Nie wymagało również inicjowania czynności zaradczych.

(akta kontroli str.713)

2. WIIH w Łodzi przed wszczęciem kontroli w każdym przypadku opracowywał *analizę prawdopodobieństwa naruszenia prawa w ramach wykonywania działalności gospodarczej*. Odstąpienie od opracowania analizy prawdopodobieństwa mogło nastąpić z uwagi na przepisy art. 47 ust. 2 pkt 1

ustawy z dnia 6 marca 2018 r. - Prawo przedsiębiorców²⁶, to jest powzięcia uzasadnionego podejrzenia zagrożenia życia lub zdrowia, popełnienia przestępstwa lub wykroczenia, popełnienia przestępstwa skarbowego lub wykroczenia skarbowego, innego naruszenia prawnego zakazu lub niedopełnienia prawnego obowiązku w wyniku wykonywania tej działalności lub art. 47 ust. 2 pkt 3 ustawy Prawo przedsiębiorców – w przypadku gdy jest ona niezbędna do przeprowadzenia postępowania w celu sprawdzenia wykonania zaleceń pokontrolnych organu lub wykonania decyzji nakazujących usunięcie naruszeń prawa, w związku z przeprowadzoną kontrolą.

W przypadku niezaistnienia ww. przesłanek dokonywano *analizy prawdopodobieństwa* i oznaczano poziom ryzyka. W arkuszu określano elementy analizy prawdopodobieństwa²⁷.

(akta kontroli str.275-276, 286-644)

3. WIIH po wysłaniu próbek w celu przeprowadzenia badań laboratoryjnych kończył postępowanie kontrolne²⁸. W przypadku gdy wynik badań próbki/ek wskazywał na przekroczenia dopuszczalnych wartości substancji chemicznych wszczynane było nowe postępowanie bez informowania przedsiębiorcy o jego wszczęciu na podstawie art. 48 ust. 11 pkt 4 ustawy -Prawo przedsiębiorców, to jest w przypadku gdy przeprowadzenie kontroli było uzasadnione bezpośrednim zagrożeniem życia lub zdrowia²⁹.

WIIH w przypadku konieczności badania wyrobów z tworzyw sztucznych (zabawek) w kierunku zagrożeń chemicznych wysyłał próbki do Laboratorium UOKiK w Łodzi. Wojewódzki Inspektor wskazał, że w okresie objętym kontrolą nie korzystał z badań tworzyw sztucznych w laboratoriach komercyjnych.

(akta kontroli str.275-286, 291-297, 307-332,404-419, 438-446, 459-476,485-497, 505-511, 523-531, 540-551, 564-590, 597-604, 623-627, 635-644 713)

WIIH badał zabawki wykonane z tworzyw sztucznych głównie na zawartość ftalanów i ewentualnie WWA, jednak nie weryfikował zafałszowań produktów przeznaczonych do kontaktu z żywnością co do materiału, z którego je wykonano, czyli przykładowo naczyń zawierających biosubstancje np. włókno bambusa. Jak wyjaśnił Wojewódzki Inspektor, nadzór nad produkcją oraz obrotem materiałami i wyrobami przeznaczonymi do kontaktu z żywnością sprawuje Państwowa Inspekcja Sanitarna.

(akta kontroli str.712)

Przeprowadzanie badań wyrobów z tworzyw sztucznych na obecność ftalanów i WWA, Wojewódzki Inspektor wyjaśnił faktem, iż zasadnym jest oznaczanie zawartości tych substancji, dla których w przepisach określone są ograniczenia lub wprowadzone zakazy ich stosowania. W przypadku zabawek takimi parametrami są właśnie zawartość ftalanów i WWA. Ponadto, dodał, że

²⁶ Dz. U. z 2019 r. poz. 1292 ze zm.

²⁷ Termin ostatniej kontroli podmiotu w przedmiotowym zakresie /w roku bieżącym – waga 0, w roku ubiegłym – waga 3, w okresie wcześniejszym lub brak kontroli – waga 6/. Wyniki kontroli /nie stwierdzono naruszeń przepisów prawa – waga 0, stwierdzono naruszenie przepisów prawa – waga 6/. Zakres kontroli /zakres zrealizowany we wcześniejszej kontroli (obejmuje również produkty skontrolowane – waga 0, nowy zakres – waga 6).

W przypadku poziomu ryzyka od 0 do 5 poziom prawdopodobieństwa naruszenia prawa w ramach wykonywania działalności gospodarczej został określony jako „niskie”. Natomiast poziom ryzyka od 6 został zakwalifikowany jako wysokie kontrola w takim przypadku jbyła zasadna.

²⁸ Zgodnie z art. 56 ustawy z dnia 6 marca 2018 r. Prawo Przedsiębiorców (Dz. U. z 2019 r., poz. 1292 ze zm) wcześniej art. 83a ust. 1 ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej – Organ kontroli, może, po pisemnym zawiadomieniu przedsiębiorcy, przerwać kontrolę na czas niezbędny do przeprowadzenia badań próbki produktu lub próbek kontrolnej, jeżeli jedyną czynnością kontrolną po otrzymaniu wyniku badań próbki będzie sporządzenie protokołu kontroli.

²⁹ Wcześniej zgodnie z art. 78a ust. 2 pkt 1 lit. a ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej, to jest w przypadku powzięcia przez organ kontroli uzasadnionego podejrzenia zagrożenia życia.

z praktyki kontrolnej wynika, że tego typu nieprawidłowości występują w zabawkach dość często.

(akta kontroli str.713-714)

Wojewódzki Inspektor nie zgłaszał do UOKiK potrzeby badania wyrobów z tworzyw sztucznych w innych kierunkach zagrożenia chemicznego, gdyż jak wyjaśnił, do WIIH nie wpływały skargi i wnioski uzasadniające taką potrzebę

(akta kontroli str.714)

4. W każdym przypadku, w którym stwierdzono, że zabawka nie spełniała wymagań (przekroczenie dozwolonej zawartości substancji chemicznych), akta sprawy przekazywano Prezesowi UOKiK w celu wszczęcia przez niego postępowania, o którym mowa w art. 76 ust. 1 uosozinr^{30 31}.

(akta kontroli str.275-285, 317-321, 355-390,418-419,495-497)

5. Analiza czasu oczekiwania WIIH w Łodzi na wyniki próbek pobranych do chemicznych badań laboratoryjnych przeprowadzona na wybranej próbie 20 przebadanych wyrobów³² (zabawek) wykazała, że średni czas oczekiwania na wyniki badań wynosił 27,6 dni (najkrócej 10 dni, najdłużej 42 dni) liczony od dnia przekazania próbek do laboratorium. Natomiast czas ten liczony od dnia poboru próbek wynosił 29,9 dni. W przypadku sześciu celowo dobranych przykładów o najkrótszym czasie oczekiwania (trzy przykłady³³) i najdłuższym (trzy przykłady³⁴) wykazała, że średni czas oczekiwania na wyniki wynosił 27 dni, licząc od dnia przekazania prób do laboratorium oraz 30,8 doliczając czas wykorzystany na dostarczenie prób do laboratorium³⁵.

(akta kontroli str.286-644)

Laboratorium UOKiK w Łodzi nie podlega WIIH w Łodzi, a nadzór nad nim sprawuje Prezes UOKiK³⁶. Wobec tego, jak wyjaśnił Wojewódzki Inspektor nie miał wpływu na czas trwania badań laboratoryjnych. Nawet jeśli część produktów w czasie prowadzenia badań została sprzedana w placówce kontrolowanej, to wycofanie wadliwych zabawek odbywa się głównie w toku prowadzonego przez Prezesa UOKiK postępowania administracyjnego wobec wprowadzającego produkt do obrotu. Istnieje wtedy możliwość wycofania produktu od wszystkich kontrahentów, jak również od konsumentów.

(akta kontroli str.714)

Z 20 przebadanych przez laboratorium wyrobów (zabawek) dobrano próbę 10 zabawek w celu zweryfikowania, ile z zabawek stwarzających zagrożenie chemiczne przedsiębiorcy sprzedali od chwili pobrania próbek do przeprowadzenia ponownej kontroli u przedsiębiorców, która została wszczęta po otrzymaniu wyników badań wskazujących na przekroczenia dopuszczalnej zawartości substancji chemicznych. Wyniki tej analizy wskazują, że ze 107

³⁰ Podstawa prawna - art. 75 ust. 4 pkt 1 uosozinr. Kiedy stwierdzono, że zabawka nie spełnia wymagań i stwierdzono niezgodności formalne, wtedy WIIH nie wzywa podmiotu gospodarczego do usunięcia niezgodności formalnych, tylko akta sprawy przekazuje Prezesowi UOKiK na podstawie art. 75 ust. 5 uosozinr, w związku z art. 75 ust. 4 pkt 1 uosozinr, w celu wszczęcia postępowania administracyjnego, o którym mowa w art. 76 ust. 1 uosozinr.

³¹ Jeżeli w toku kontroli WIIH stwierdził, że zabawka spełnia wymagania, a mimo to stwarza zagrożenie, akta sprawy przekazuje się Prezesowi UOKiK na podstawie art. 75 ust. 4 pkt 2 uosozinr. Natomiast gdy zabawka spełnia wymagania, a mimo to stwarza zagrożenie i stwierdzono niezgodności formalne, akta sprawy przekazuje się Prezesowi UOKiK na podstawie art. 75 ust. 5 uosozinr, w związku z art. 75 ust. 4 pkt 2 uosozinr.

³² Z 20 przebadanych próbek 17 wskazywało na przekroczenia dopuszczalnej zawartości ftalanu, w 3 próbkach przekroczeń nie odnotowano.

³³ 10 dni, 14 dni, 16 dni – średnia 13 dni.

³⁴ 40 dni, 40 dni, 42 dni – średnia 41 dni

³⁵ Najkrótsze: 10 dni, 20 dni, 20 dni. Najdłuższe: 43 dni, 46 dni, 46 dni

³⁶ Art. 33 ust. 1 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów Dz.U. z 2007 r. Nr 50 poz. 331 ze zm.

zabawek na stanie magazynowym po przeprowadzeniu ponownych kontroli zabawek tych było już tylko 45 (sprzedano 58% zabawek).

(akta kontroli str. 286-644)

6. Do WIIH w Łodzi w okresie objętym kontrolą wpłynęło łącznie 224 informacje o charakterze zgłoszeń (odpowiednio 78,79,67), w tym skargi przekazywane przez konsumentów i inne organizacje; zlecenia Prezesa UOKiK oraz inne, powzięte przez WIIH w Łodzi informacje o naruszeniu przepisów prawa.

W okresie objętym kontrolą 21 informacji dotyczyło niezgodnych z wymaganiami zabawek. W ramach skarg konsumentów jedna dotyczyła w części bezpieczeństwa chemicznego produktów z tworzyw sztucznych (zabawek). W skardze wskazano, że firma dopuszczała do obrotu produkty dla dzieci zawierające substancje rakotwórcze. WIIH w Łodzi w ramach czynności kontrolnych pobrał do badań pod kątem zawartości ftalanów dwie piłki. Przeprowadzone badania laboratoryjne nie wykazały obecności ftalanów.

(akta kontroli str.675)

7. WIIH w Łodzi nie był kontrolowany przez UOKiK w zakresie działań w obszarze bezpieczeństwa chemicznego produktów z tworzyw sztucznych. UOKiK w okresie objętym kontrolą wydał trzy zlecenia przeprowadzenia przez WIIH w Łodzi kontroli w tym zakresie. W 2017 r. zgodnie z art. 77 pkt 1 uoiz³⁷ zlecił przeprowadzenie dwóch kontroli³⁷. W pierwszym przypadku kontrola dotyczyła ustalenia, czy kontrolowany importer wykonał postanowienie Prezesa UOKiK³⁸, w drugim pozyskania dokumentacji handlowej³⁹. Zlecenie⁴⁰ z 2018 r. dotyczyło⁴¹ przeprowadzenia kontroli, w zakresie której należało m.in. sprawdzenie, czy produkt spełnia wymagania. W trakcie kontroli na stanie magazynowym Przedsiębiorcy nie stwierdzono przedmiotowej zabawki, wobec czego nie pobrano jej do badań laboratoryjnych.

(akta kontroli str.676-696)

8. Lista rzeczoznawców do spraw jakości handlowej produktów lub usług prowadzona przez Wojewódzkiego Inspektora nie uwzględniała specjalistów do spraw produktów z tworzyw sztucznych i zagrożeń chemicznych z nich płynących. Wojewódzki Inspektor wskazał, że nikt o takiej specjalności nie złożył wniosku, o którym mowa w § 2 rozporządzenia z dnia 2 sierpnia 2001 r. w sprawie list rzeczoznawców do spraw jakości produktów i usług⁴² o wpisanie na wyżej wymienioną listę. Wojewódzki Inspektor wskazał także, że do dnia przekazywania wyjaśnień nie było potrzeby korzystania z pomocy rzeczoznawców z zakresu produktów z tworzyw sztucznych i zagrożeń chemicznych z nich płynących.

(akta kontroli str.707-708,713)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości

OCENA CZĄSTKOWA

Najwyższa Izba Kontroli pozytywnie ocenia realizację przez WIIH w Łodzi zadań dotyczących zapewnienia bezpieczeństwa konsumentów przed negatywnym wpływem tworzyw sztucznych. Wojewódzki Inspektor przekazując do laboratorium

³⁷ Zlecenia kontroli wyrobów, który może stwarzać zagrożenie dla bezpieczeństwa konsumentów.

³⁸ W szczególności ustalenie przychodu i rozchodu, listy odbiorców, stanu posiadania przedmiotowych zabawek oraz czy dokonano zniszczenia wyrobów w przypadku posiadania ich na stanie magazynowym.

³⁹ Pozyskanie faktury korygującej, poświadczającej zwrot zabawki oraz uzyskanie dowodów świadczących o tym, iż Przedsiębiorca poinformował swoich odbiorców o stwierdzonych niezgodnościach i uzyskanie kopii pism i listy odbiorców wyrobu.

⁴⁰ Wniosek o kontrolę wyrobu, który może nie spełniać wymagań unijnego prawodawstwa harmonizacyjnego.

⁴¹ Zlecenie z dnia 12 stycznia 2018 r. nr DNR-722-3(1)/18/TJ dotyczące zabawki /alki „N”

⁴² Dz. U. Nr 85, poz. 931.

pobrane próby zabawek do badań chemicznych, nie miał wpływu na czas ich realizacji, w trakcie którego zabawki pozostawały w obrocie handlowym.

IV. Uwagi i wnioski

W związku z niestwierdzeniem nieprawidłowości, Najwyższa Izba Kontroli nie formułuje uwag ani wniosków.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Łodzi. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Łódź, 30 października 2020 r.

Kontroler
Marcin Kuzan

Główny specjalista kontroli
państwowej

podpis

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Łodzi
Dyrektor
Przemysław Szewczyk

podpis